

Täysistunto

Tiistai 23.5.2023 klo 13.59—15.45

7. Lakialoite laiksi tuloverolain 69 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 1/2023 vp Ari Koponen ps

Lähetekeskustelu

Puhemies Petteri Orpo: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, edustaja Koponen.

Keskustelu

15.21 **Ari Koponen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakialoitteessani esitän, että virikeseteleitä eli työnantajan tarjoamaa liikunta- ja kulttuurietuutta voitaisiin käyttää myös kirjallisuuden ostamiseen. Voimassa oleva lainsäädäntö ei tätä mahdollista. On tehtävä vaikuttavia ja kustannustehokkaita toimia lukutaidon ja lukuharrastuksen edistämiseksi, ja tämä lakialoite olisi yksi sellainen.

Kirja- ja kustannusalan järjestöt ovat toivoneet muutosta jo vuosia. Vastaavaa on ehdotanut viime hallituskaudella myös edustaja Aittakumpu. Hänen aloitteensa sai silloin laajaa tukea kaikista puolueista. Valitettavasti asiaa vastustetaan sillä perusteella, että kirjan voi antaa jollekin toiselle. Paitsi että yhteiskunnan kannalta on edullista, että työnantajan rahallinen panostus leviää mahdollisimman monelle, on myös hyvin erikoista ajatella, etteikö esimerkiksi jääkiekko-ottelun lippuja tai oopperan pääsylippuja voisi antaa eteenpäin. Näin tiputetaan keinotekoisesti kirjallisuus virikesetelin ulkopuolelle ja vielä aikana, jolloin suomalaisten lukutaito laskee hurjaa vauhtia.

Puhemies! Tähän on saatava muutos. Ensinnäkin kirjallisuuden ja lukemisharrastuksen myönteiset vaikutukset hyvinvointiin ja terveyteen ovat kiistattomat, ja toiseksi Suomi, entinen lukutaidon kärkimaa, ei pärjää enää Pisa-testeissä. Oppilaiden väliset osaamiserot ovat vahvasti eriytyneet. Yksilöiden väliset erot kielellisissä taidoissa näkyvät jo ensimmäistä luokkaa aloitettaessa. Suomalaisista aikuisista joka kymmenes osaa lukea heikosti, ja maahanmuuttajien kohdalla luku on merkittävästi suurempi.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että näillä perusteluilla tuetaan valtioneuvoston lukemisharrastusta ja kirjallisuusalan elinvoimaa.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Keskisarja.

15.23 **Teemu Keskisarja ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Koposen lakialoite on edullinen, suora askel kohti kirjamyönteisempää elämää. Se on myös perusteltu peukutus suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2023 vp

malaisille kirjankustantajille, joiden elintärkeä kulttuurityö ja eloonjäämiskamppailu muuten jäävät äänekkäämmän tapahtuma-alan varjoon. Totisesti, lukeminen sykähdyttää sielua ja sydäntä, vielä syvemmin kuin konsertti taikka taidenäyttely. Setelietuuden laajennus kirjojen hankintaan palvelee lakikokonaisuuden säätäjän perimmäistä tarkoitusta. Myös työnantaja hyötyy lukuharrastuksesta, joka työntekijää sivistää ja virkistää. Niinpä fanaattisesti kannatan edustaja Kopsen aloitteen hyväksymistä.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Peltonen.

15.24 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustaja Kosta tästä tärkeästä lakialoitteesta. Kysymystä työntekijöiden virike-edun käytön laajentamisestahan on käsitelty tässä salissa aiemminkin, kuten edustaja Koston puheenvuorossaan viittasi. Viime vaalikaudella aiheesta jätettiin useampikin kirjallinen kysymys, ja niissä esitettiin muun muassa virike-edun laajentamista messujen ja virtuaalitapahtumien piiriin, sitä, että niihinkin virike-etua voitaisiin käyttää.

Tässä edustaja Kopsen aloitteessahan esitetään, että virike-etua voisi jatkossa käyttää kirjojen ja kirjojen luku-oikeutta tarjoavan palvelun hankintaan. On kyllä todella helppo yhtyä tähän tärkeään tavoitteeseen ja tukea tätä erittäin tärkeää ja tervetullutta aloitetta. Tässä salissa hyvin tiedämme sen, että korkea lukutaito on todellakin yksi niistä sivistysvaltiomme tärkeistä, korkeista perustoista, ja on syytä pohtia kaikkia niitä keinoja, joita meillä voi yhteiskunnassa olla käytettävissämme sen eteen, että tämä korkea lukutaito meillä edelleenkin säilyy ja se vahvistuu — ennen kaikkea tietysti lasten ja nuorten lukutaito mutta myös kaikenikäisten lukutaito. Ja siihenhän tällä aloitteella ja sen esittämällä toimenpiteellä osaltaan tähdätään.

Mielestäni on muutenkin tervetullutta pohtia kysymystä virike-edun käytön laajentamisesta eri näkökulmista. Uskon, että pohdinta on arvokasta myöskin työntekijöiden työhyvinvoinnin, työssä jaksamisen ja viihtymisen, kannalta, koska juuri näitä asioitahan tuo virike-edun mahdollisimman laaja käyttö osaltaan tukee.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Furuholm.

15.26 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Kopsen tekemä lakialoite kohdistuu yhteiskunnallisesti tärkeään seikkaan: lukemiseen, tarkemmin lukuharrastukseen ja lukutaitoon.

Kansainvälinen PIRLS-tutkimus antoi meille hiljattain tietoa kymmenenvuotiaiden lukutaidosta. Tutkimuksen mukaan lukutaito on Euroopassa heikentynyt 21 maassa, parantunut vain kolmessa. Lukutaitoon liittyvät erot heijastavat vahvasti myös sukupuolta: pojat jäävät lukutaidossa tyttöjen jälkeen. Samalla perhetausta, sosioekonominen asema, vaikuttaa lukutaidon kehittymiseen. Suomessa heikkojen lukijoiden määrä on kasvanut, vaikka muuten olemme edelleen lukutaidossa kärkimaita. Asiaa ei voida ohittaa olkapäitä kohauttamalla. Lukutaito on vahvan ja tasa-arvoisen yhteiskunnan perusta. Se on tae demokratiasta sekä yksilön mahdollisuuksista. Parempi lukutaito vahvistaa osallisuutta ja kykyä ymmärtää tämänhetkistä, pohtia mennyttä ja ennustaa jopa tulevaa. Koulussa taas lukutaito on monipuolisen oppimisen ja koulumenestyksen edellytys. Siksi tämän huolestuttavan trendin kääntäminen on ehdottoman tärkeä asia, joka koskettaa vahvasti myös tätä salia. Siksi tähän Kopsen tekemään lakialoitteeseen on helppo yhtyä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2023 vp

Lukutaidon ongelmat on Suomessa vahvasti tunnistettu. Keinoja asian korjaamiseksi on monia, ja näitä on tunnistettu Kansallinen lukutaitostrategia 2030 -hankkeessa, joka aloitettiin sivistysvaliokunnan toimesta muutama vuosi sitten. Strategian tavoite on kunnianhimoinen: rakentaa Suomesta maailman monilukutaitoisin maa vuoteen 2030 mennessä. Työtä paremman ja laajemman lukutaidon puolesta on tehtävä monella rintamalla. Ei ole yhtä narua, josta vetäistä ongelman korjaamiseksi. Tarvitaan hyvin laajaa osallistumista ja oikeanlaisia panostuksia. Varhaiskasvatuksen ja peruskoulun lisäksi on mietittävä, miten hyödyntää harrastustoimijoita ja eri järjestöjä lukemiseen innostamisessa. Miten voimme tukea perheitä ja vanhempia lukemisen kulttuuriin kasvattamisessa, jotta lukeminen löytäisi tiensä sinne, missä se ei vielä ole osa arkea? Kuinka vahvistamme kirjastojamme? Selvää on se, ettei sivistyksestä kannata leikata.

Arvoisa puhemies! Esimerkin kautta innostaminen on tässäkin asiassa tärkeä työkalu, jota ei pidä aliarvioida. Myönteisen asenteen kasvattaminen lukemista kohtaan on myös meidän edustajien tehtävä. Löydän yhtäläisen piirteen lukemisen ja liikunnan väliltä: kehtään ei saada innostumaan lukemisesta pakolla, mutta lukemisen ilosanomaa systemaattisesti jakamalla voimme luoda positiivista muutosta ajassa, jossa lukemisen harrastaminen kohtaa kovaa kilpailua.

Lopuksi haluan kiittää edustaja Koposta lukemisen tärkeyden esille nostamisesta tämän lakialoitteen avulla. Edustajan omaa lukutaitoa en tunne, mutta pelinlukutaidossa ei ainaakaan valittamista ole. — Kiitos.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Kilpi, poissa. — Edustaja Räsänen, Joonna.

15.30 Joonna Räsänen sd: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä niihin keuhuihin, joita edustaja Koposen lakialoite on täällä osakseen saanut, ja siihen tukeen, jota tälle esitetylle toimenpiteelle on annettu, sillä tällaisella hyvinkin kustannustehokkaalla keinolla, virike-edun käyttömahdollisuuksia laajentamalla, voidaan myös edistää ihmisten tarttumista uudelleen lukuharrastukseen ja sitä kautta ylipäätänsä parantaa lukemista tässä maassa. Ja niin kuin tiedämme, näissäkin asioissa on valitettavasti viimeisten vuosikymmenten aikana jouduttu näkemään negatiivisempaa kehitystä, missä lukutaitomme on heikentynyt. Siitä syystä on helppo tukea tällaista toimenpidettä, jolla hyvin kustannustehokkaasti tuotaisiin lisää mahdollisuuksia siihen, että ihmiset tarttuisivat lukuharrastukseen ja sitä kautta meidän lukutaitomme ylipäätänsä nousisi.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä yhteydessä on varmaan hyvä myös todeta, että olisi ehkä syytä laajemminkin ajatella tulevaisuudessa näiden erilaisten virike-etujen laajentamismahdollisuuksia, sillä aikana, jolloin jokainen työnantaja tavalla tai toisella kamppailee osaavasta työvoimasta, voidaan tällaisilla keinoilla varmasti myös sitä työvoiman liikkuvuutta edistää ja voidaan varmasti jokaisen työnantajan osalta myös työnantajamielikuvaa parantaa. Siltä osin toivoisin, että tuleva hallitus tulisi perkaamaan myös tämän asian läpi, että päästäisiin siihen tavoitteeseen, että työvoiman liikkuvuus lisääntyisi ja toisaalta eri alat saisivat tulevaisuudessa ehkä helpommin ne osaajansa, jotka ne tarvitsevat erilaisia asioita toteuttamaan.

Puhemies Petteri Orpo: Ja edustaja Koponen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2023 vp

15.32 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos kaikille hyvästä keskustelusta ja hienoista puheenvuoroista. Ne avasivat hyvin lukutaidon laajaa merkitystä koko meidän yhteiskunnallemme. Edustaja Furuholm puhui hienosti esimerkin vaikutuksesta, ja hän on sitä saanut jo antaa tässä lyhyen edustajauran aikana meille kaikille urheilun merkeissä.

Lopettaisin mielelläni tämän asiakohdan edustaja Keskisarjan sanoihin: ”Lukeminen sykehdyttää sielua ja sydäntä.”

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.